

HIGIENSKI UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA OKUŽBE S SARS-CoV-2 V KNJIGARNAH IN PAPIRNICAH

27. 11. 2020

Poleg ustaljene dobre higienske prakse, ki velja za posamezne storitve, je za preprečevanje širjenja okužbe z novim koronavirusom potrebno upoštevati še dodatne ukrepe, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Novi korona virus se najpogosteje prenaša preko **izločkov iz dihal** med ljudmi, ki so tesno skupaj, oziroma preko onesnaženih rok.

Prenosi so posebej pogosti v zaprtih, prenapolnjenih in neustrezno prezračevanih prostorih.

Upoštevajmo priporočila glede vzdrževanja **medosebne razdalje, pravega nošenja maske, higiene rok in higiene kašlja**.

Virus v okolico izločamo s kihanjem, kašljanjem, glasnim govorjenjem, zato je priporočena medosebna razdalja vsaj 1,5 oz. 2 metra. V primeru, da je ta razdalja manjša, je tveganje za okužbo večje.

Ob kihanju, kašljanju ali neposrednem dotikanju površin ali predmetov z onesnaženimi rokami virus nanese na različne predmete in površine, kot so mize, delovne površine, držaji in ograje, denar... Drugi ljudje se lahko okužijo tako, da se dotaknejo teh onesnaženih površin, nato pa se dotaknejo oči, nosu ali ust, ne da bi si prej umili ali razkužili roke. Roke zato vedno smatramo kot onesnažene, izjema je le neposredno po njihovem umivanju ali razkuževanju.

Z upoštevanjem vseh navedenih ukrepov zmanjšamo možnost za prenos povzročitelja okužbe in s tem ščitimo sebe in druge.

Za pravilno izvajanje samozaščitnih ukrepov je odgovoren vsak posameznik.

Splošni ukrepi, ki jih morajo upoštevati zaposleni in kupci:

- Svetujemo upoštevanje vseh splošnih ukrepov za zaščito pred okužbo z novim koronavirusom, navedenih na naslednji povezavi:
<https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2-v-obdobju-sproscanja-ukrepov>.
- Priporočamo, da na vidnem mestu izobesite gradiva na temo umivanja in razkuževanja rok, higiene kašlja ter pravilne namestitve mask.
- Zaposleni in kupci morajo biti zdravi, brez enega ali več naštetih simptomov kot so povišana telesna temperatura, zamašen nos/nahod, kihanje, kašljanje, bolečine v žrelu, težko dihanje, glavobol, bolečine v mišicah, driska, slabost/bruhanje, sprememba vonja in/ali okusa, neobičajna utrujenost, vnetje očesnih veznic tako v blagi kot v težji obliki.
- Pogosto naj si umivajo ali razkužujejo roke (npr. z razkužilom na osnovi 60 do 80 % alkohola).

- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, preden so roke umite ali razkužene.
- Upoštevajo naj higieno kihanja in kašljanja.
- Zaposleni in kupci naj nosijo maske in so dobro seznanjeni s pravilnim načinom nošenja in snemanja mask. Masko mora segati od korena nosu do pod brado, med nošenjem se je ne dotikajo. Masko je treba zamenjati na dve do tri ure oziroma prej, če se zmoči. Pred in po uporabi maske si je treba temeljito umiti ali razkužiti roke. Več o pravilni uporabi maske: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/maske2_lektorirano.pdf
- Čim manj naj se dotikajo različnih predmetov in površin, le toliko, kot je nujno potrebno.
- Starejši in bolniki s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi z večjim tveganjem za težji potek bolezni morajo še posebej upoštevati preventivne ukrepe in se dodatno zaščititi. Svetujemo, da razmislijo o nujnosti in času obiska trgovin.
- Priporočamo brezstično plačevanje.

Ukrepi za zaposlene:

- V prostorih naj se med osebami ves čas vzdržuje razdalja vsaj 1,5 metra (sede) oziroma 2 metra (v gibanju, pri čakanju v vrsti).
- Za zmanjševanje možnosti okužbe je pomembno, da je v prostoru hkrati čim manj ljudi. Več ljudi kot se hkrati nahaja v prostoru, večje je namreč tveganje za prenos okužbe. Poleg števila oseb v prostoru je pomembna tudi površina prostora na posamezno osebo, višina stropa, učinkovitost prezračevanja, čas zadrževanja oseb v prostoru itd. Glede površine prostora na posamezno stranko upoštevajte določila veljavnih odlokov oziroma sklepov sej Vlade RS.
- Če je površina prostora manjša, kot jo zahteva odlok za eno stranko, je v prostoru lahko samo ena stranka.
- V trgovini mora biti zagotovljena možnost umivanja in razkuževanja rok za zaposlene ter razkuževanja rok za stranke.
- Podajalniki razkužila naj bodo nameščeni na vhodu v trgovino, na več mestih v trgovini ter ob izhodu. Podajalniki za razkužilo naj bodo nameščeni tako, da jih je možno doseči tudi iz invalidskega vozička.
- Zaposleni naj nadzirajo, da si stranke ob vstopu v trgovino razkužijo roke in nosijo maske. Nadzirajo naj razdaljo med osebami, najmanj 2 metra.
- Predlagamo, da se na tla pred blagajno namesti oznake za čakajoče vsake 2 metra.
- Obvestila o zaščitnih ukrepih v obliki plakatov, infografik ipd. naj bodo razobešena na več mestih v trgovini. Priporočamo tudi predvajanje zvočnih opozoril.
- Zaposleni naj si pogosto umivajo ali razkužujejo roke (npr. po uporabi telefona, računalnika, blagajne, denarja, po prijemanju polic, knjig,...), tudi pred vsakim dotikanjem predmetov, ki jih prodajajo, in po stiku z denarjem.
- Pogosto naj čistijo ali razkužujejo površine, ki se jih ljudje pogosto dotikajo, npr. kljuge, držala, ročaji, police, pulti, blagajna, tipke terminala POS.

- Za čiščenje in razkuževanje prostorov naj se smiselno uporabljajo Priporočila za čiščenje in razkuževanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času epidemije COVID-19: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-ciscenje-in-razkuzevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-katerih-se-je-zadrzeval>.
- Prostore knjigarne, papirnice je potrebno stalno in učinkovito zračiti. V primeru mehanskega prezračevanja naj se zrak izmenja le s svežim zunanjim zrakom, brez recirkulacije (kroženja) zraka. Svetujemo upoštevanje Navodil za prezračevanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času širjenja okužbe COVID-19: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-prezracevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-casu-sirjenja-okuzbe-covid-19>.
- Zaposleni naj izobesijo obvestila, da naj se stranke ne dotikajo razstavljenih predmetov, razen tistih, ki jih nameravajo kupiti, in šele popravilnem predhodnem razkuževanju rok.
- Pri blagajnah naj se za zaščito zaposlenih namestijo zaščitni zaslони iz pleksi stekla.
- Po vsakem izvršenem plačilu storitve naj razkužijo površine, ki se jih dotikamo (npr. blagajna, blagajniški pult, tipke terminala POS), enako tudi roke.

Navedena navodila za zaposlene so podana s higienskega vidika. Natančnejša navodila za posamezna delovna mesta poda pooblaščen specialist medicine dela, ki natančno pozna organizacijski proces in tveganja na posameznih delovnih mestih.

Ukrepi za kupce

- V trgovino vstopajo samo zdrave osebe, brez znakov okužbe dihal in/ali prebavil.
- Nakup naj bo čim krajši, omeji naj se na le toliko časa, kot je potrebno za načrtovani nakup.
- Pri vходу v trgovino, med nakupovanjem in ob izhodu si kupci obvezno razkužijo roke.
- Upoštevajo naj higieno kihanja in kašljanja.
- Zagotavljajo naj zadostno razdaljo med osebami, najmanj 2 metra.
- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, preden so roke umite ali razkužene.
- Nosijo naj maske in so dobro seznanjeni s pravilnim načinom nošenja in snemanja mask.
- Čim manj naj se dotikajo katerihkoli površin, predmetov, med drugim naj se izogibajo listanju knjig. V kolikor je to neobhodno potrebno, si pred tem pravilno razkužijo roke.
- Priporočamo brezstični način plačevanja.
- Pred izhodom si razkužijo roke.
- Možnost okužbe preko onesnaženih predmetov se zmanjša tako, da se jih doma odloži na nedostopen predel. Z uporabo se prične po preteku določenega časa, takrat ko je možnost za prisotnost virusa na površini bistveno zmanjšana. Priporočen čas odlaganja za papir je 3 ure, za karton 24 ur, za predmete z gladkimi površinami kot je npr. steklo 4 dni, za predmete z gladkimi površinami kot sta jeklo in plastika 7 dni. Priporočen čas odlaganja je podan na osnovi iz literature pridobljenih podatkov o preživetju novega koronavirusa SARS-CoV-2. Vedenja o obstojnosti virusa še niso dokončna in se bodo lahko še spreminjala.
- V kolikor material prenese, pa se lahko predmete prebriše z alkoholnim razkužilom in uporabi takoj.
- Stranke naj si doma pred in po rokovanju s prinesenimi predmeti dosledno umijejo roke.

Pripravljeno na Centru za zdravstveno ekologijo